

Innovaatiolaboratoriot luovat tilaa uudistumiskyvykkyydelle

Muotoilualoille luova ja innovaatioita kohden fokusoiva työskentely on lähtökohtaisesti tekemisen ytimessä: avoimet yhteistyöprosessit, iteratiivisuus, vaikeasti hahmotettavien idea-aihioiden konkretisointi ja testaus ovat muutamia esimerkkejä muotoilutoimijoiden arjesta.

TEKSTI: RIIKKA MANNINEN

Elämme ajanjaksoa, jota leimaa pikainen tarve laaja-alaiselle uudistumiselle yhteiskunnan eri tasoilla viheliäisten ongelmien, kuten ilmastonmuutoksen, ratkaisemiseksi. Valtionhallinnon rakenteissa piilee tunnetusti esteitä uudelleenajattelulle ja -tekemiselle, ja innovaatiokyvykyys on usein fokusoitunut kehittämään sisäisiä hallinnollisia prosesseja.

Muotoilu tarjoaa rakennuspalikoita innovaatiotoimintaan

Muotoiluala on jo pitkään tarjonnut ratkaisuja valtionhallinnon uudistumiskyvykkyyden nostamiseksi perinteisistä konsultatiivisista palveluista erilaisiin

intensiivijaksoihin, kuten design sprintteihin. Nyt verrattain uutena ilmiönä olemme nähneet muotoilijoiden siirtyvän in-house-toimijoiksi valtionhallintoon.

Yksi jo useamman vuosikymmenen testattu ratkaisumuoto on ollut tarjota eräänlainen kotipesä luovalle ja strukturoidulle yhteistyölle: yleisenä nimenä tällaisesta yhteiskehittämisen alustasta voidaan käyttää innovaatiolaboratoriota. Tällaiset alustat ovat usein keskittäneet toimintamallinsa tarkasti suunniteltuun ja kuitenkin käytössä muovautuvaan tilaan. Pitkään luovuutta tutkineen John Kaon ajatuksia mukaillen voidaan sanoa, että innovaatio tarvitsee kodin, ja tällaisia innovaatiolaboratorioita voidaan verrata taiteilijoiden ateljee-tiloihin.

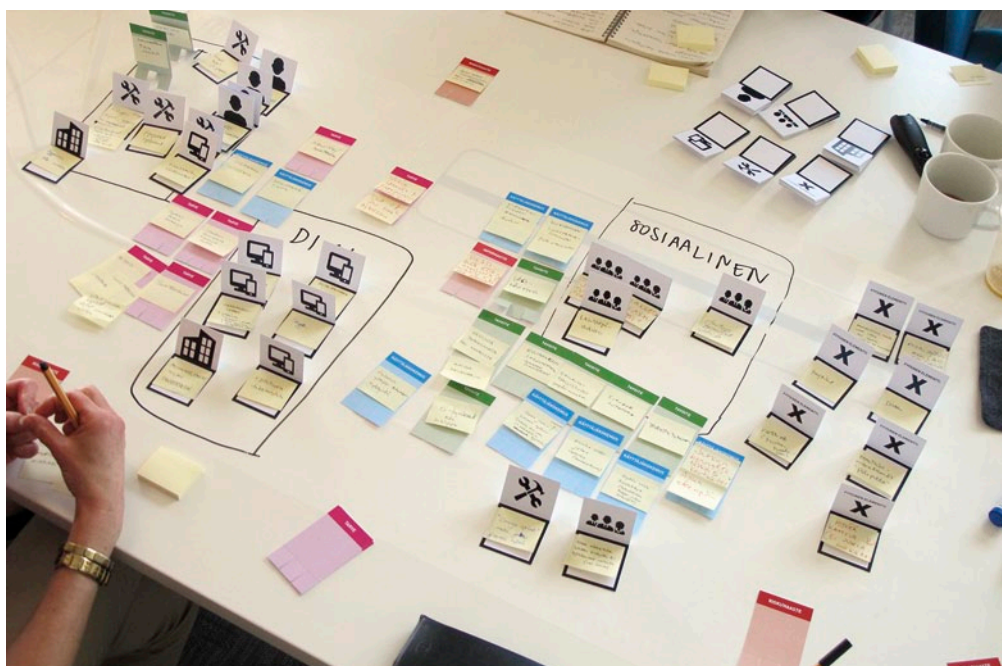
Tanskan MindLab uranuurtajana

Pitkään Tanskassa toiminut innovaatiolaboratorio tuo esiin muotoiluajattelua ja -lähestymistapaa painottavien laboratorioiden kehityskaaren. Vuonna 2002 Tanskan elinkeinoministeriön alaisuuteen perustetun MindLabin toiminnan fokus kehittyi

lyhytjänteisemmän valtionhallinnon innovaatiokyvykkyyttä nostattavan toiminnan kautta kohti yhä strategisempaa ja laaja-alaisempaa projektiorganisaatiota.

MindLabin arvioitiin yli 15 vuoden olemassaolonsa aikana tuottaneen hyötyjä esimerkiksi projektien alkuvaiheen tarpeille (sidosryhmien kartoitus, visiointi, tavoiteasetanta), sen todettiin katalysoineen laajempaa organisatorista muutosta sekä lisänneen ymmärrystä liittyen kansalaisten kokemuksiin haasteisiin arjessa sekä integroineen näitä oivalluksia osaksi laajempaa systeemistä muutosta valtionhallinnon palveluja kehitettäessä.

Yhteiskehittämisen alustat, innovaatiolaboratoriot, ovat usein keskittäneet toimintamallinsa tarkasti suunniteltuun ja kuitenkin käytössä muovautuvaan tilaan.

Kuva: Riikka Manninen

Lisää kotipesiä ilmiölähtöiselle yhteistyölle?

Muotoiluajattelun ja innovaatiolaboratorioiden nostaminen osaratkaisuksi laajojen muutospainneiden alla ei ole yksiselitteinen oikotie menestykseen. Ne kuitenkin pitävät sisällään työkaluja ja ajatusmalleja jouhevoittamaan tätä matkaa. Mahdollisuuksia löytyy empatiaa painottavan ihmislähtöisen suunnittelun laajemmasta hyödyntämisestä ja palvelukehittämisen fokuoimisesta aina resurssien fiksumpaan hyödyntämiseen. Haasteita voivat sen sijaan tuottaa esimerkiksi jatkuvuuden takaaminen, ratkaisujen käytännön toteutus ja skaalaaminen. Näitä tuttuja haasteita peilaten on selvää, että innovaatioprosessien vaikutavuus vaatii tavoitteellisuutta ja iteratiivista kehittämistä toiminnan ytimessä.

Aika tuntuisi olevan kypsä uudenlaisen yhteistyötilan perustamiselle valtionhallinnon muutosta tukemaan, ja samaan pöytään tulee kutsua myös muut julkisen sektorin toimijat, yksityissektori, korkeakoulut sekä kansalaiset. Tällaisen palveluympäristön perustamista edistetään parhaillaan, ja tarkempaa määrittelyä tehdään toiminnallisen konseptin kuvaamiseksi. Tavoitteena on tarjota innostava ja alati kehittyvä yhteistyön ”hermokeskus” Helsinkiin keskeiselle sijainnille.

Valtionhallinnon innovaatiolaboratorio kehitteillä

Erilaisilla verkostofoorumeilla esiin noussutta idea-aihiota on konkretisoitu muun muassa sidosryhmätyöpajoissa keväällä 2019. Työpajoissa on koostettu laboratoriokokeilun tärkeimpiä osa-alueita sekä arvolupausta. Potentiaalisia käyttäjäryhmiä on tunnistettu ja erilaisia käyttöskenaariota hahmoteltu. Tarkempaa fokuksen määrittelyä on tehty ja tullaan tekemään moniäänisesti, sillä tavoite on, että tila ja sen tarjoama palvelukonsepti eivät olisi yhden toimijan alaisuudessa vaan yhteisponnistus.

Erittäin monipuoliset tarpeet on mahdollista saada sovitettua sekä toiminnalliseen konseptiin että joustavuutta painottavan tilasuunnittelun kautta hyvinkin rajattuun tilaan. Tällä hetkellä on tunnistettu, että valtionhallinnon eri verkostot ja työryhmät tarvitsisivat fyysisen tukikohdan jatkuvalla kehittämistyölle - eräänlaisen joustoprojektitilan isolle ja tulevaisuudessa yhä laajenevalle yhteisprojektikannalle. Samalla olisi tarpeen rakentaa mahdollisuuksia monipuoliselle työpaja- ja tapahtumatoiminnalle sekä tietotyölle eri työmoodeissa eli käytännössä tarjota etätyöpiste kokousten väliin.

Kehittämistyö jatkuu, ja tarkempaa määrittelyä tullaan tekemään fasilitointitarpeeseen liittyen sekä prototyyppi- ja teknologiatarpeiden hahmottamiseksi. Kuluva vuosi tulee näyttämään, miten ketterästi pääsemme etenemään tämän muutoslaboratorion konkretisoimiseksi.

Valtionhallinnon eri verkostot ja työryhmät tarvitsisivat fyysisen tukikohdan jatkuvalla kehittämistyölle – eräänlaisen joustoprojektitilan.

Kuva: Jaakko Lukumaa

Riikka Manninen, TaM, on työympäristöasiantuntija Senaatti-kiinteistöissä, joka tukee työssään valtionhallinnon organisaatioiden siirtymää kohti fiksumpia työtapoja ja -ympäristöjä.

Visualisoinnin ja yhteiskehittämisen menetelmät systeemejä kehitettäessä: esimerkkinä ”business origami”

Hitachi Design Centerissä kehitetty ”liiketoimintaorigami” on yksi esimerkki siitä, miten sidosryhmätyöpajassa voidaan käsitellä uuden palveluympäristön toimintamallivaihtoehtoja. Menetelmää käytettäessä rakennetaan paperista leikattuja systeemin osia hyödyntäen palvelukokonaisuus huomioiden esimerkiksi ihmisten eri kontaktipisteet, resurssiensirrot ja palvelun käyttäjän tavoitellut käyttäjäkokemukset palvelupolun aikana.

Uuden palvelukokonaisuuden yksinkertaistetun visualisoinnin avulla voidaan keskustella strukturoidusti esimerkiksi käyttäjien tarpeista, heidän tavoitteistaan suhteessa ehdotettuun palvelukonseptiin sekä ymmärtää ns. ”backoffice”-toimintojen järjestämisen fokualueet. Menetelmällä fasilitaattori voi yhteiskehittää osallistujien kanssa useita skenaarioita kokonaisuudesta testatakseen prioriteetteja ja verifoidakseen ehdotuksen toiminnallisuutta.

Valtionhallintoon kehitteillä olevan innovaatiolaboratorion toukokuun työpajassa hyödynnettiin liiketoimintaorigamia palvelutarjoaman määrittelyn tarkentamiseksi. Menetelmällä kartoitettiin osallistujien prioriteetteja kahteen käyttötapaukseen liittyen, jotka olivat pitkäjänteinen ilmiölähtöinen task force -työskentely sekä yksittäisen tapahtuman kuten työpajan järjestäminen. Menetelmällä onnistuttiin kartoittamaan käyttäjätarpeita laajalti sekä fokuoimaan tavoiteltua käyttäjäkokemusta. Liiketoimintaorigamin haaste, ja samalla sen hyöty, ovat sen monipuoliset käyttömahdollisuudet. Menetelmä vie myös suhteellisen paljon työstöaikaa, mikäli palvelukokonaisuusehdotus kuvataan alusta loppuun saakka.

LISÄTIETOA BUSINESS ORIGAMI -MENETelmäSTÄ

<https://medium.com/touchpoint/business-origami-693ee2ba5d87>

<http://uxpamagazine.org/business-origami/>

<https://www.thisisservicedesigndoing.com/methods/desktop-system-mapping-a-a>

<https://medium.com/@hankkechenghan/business-origami-valuable-method-for-service-design-43a882880627>

VIITTEET

Carstensen, H. V. & Bason, C. (2012). Powering Collaborative Policy Innovation: Can Innovation Labs Help?. *The Innovation Journal: The Public Sector Innovation Journal*. 17(1): 1-25.

<https://www.nao.org.uk/report/innovation-across-central-government/>

<http://www.designforeurope.eu/news-opinion/value-design-public-sector>

Kao, J. (2002). *John Kao's Innovation Manifesto: 20 Precepts about Innovation*. Norwalk: John Kao.